

Svátky jara – Velikonoce

Lidové zvyky a tradice

29. 3. 2021 – 9. 4. 2021

Velikonoce jsou nejen svátky jara a znaků probouzející se přírody, ale také nejdůležitějším obdobím křesťanství.

Vypráví o smrti Ježíše Krista a jeho vzkříšení. Na to navazují i staré lidové zvyky a tradice.

Celé období před samotnými Velikonocemi začíná popeleční středou a postním obdobím.

Šestá neděle postní se nazývá Květná, při které bývalo zvykem vynášení smrtky (Moreny), jako vládkyně zimy a zároveň také chození s májíčkem (větvičky např. zlatice), jako symbol jara a s ním spojený nový život a štěstí a zdraví.

Jestli jsi zvědavý (-á), jak takové vynášení Moreny vypadá, podívej se s maminkou na video.

- lidový zvyk – vynášení Moreny - [Vítání jara v Přerově - vynášení smrtky \(moreny\) - YouTube](#)

Následoval Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota, Velikonoční neděle.

Na Velikonoční pondělí chlapci z vrbových proutků splétali pomlázky (tatary) a s nimi obcházeli na koledu děvčata. Ta mohou chlapce na oplátku polévat vodou.

K Velikonocům patří neodmyslitelně pečení mazanců, beránků a jiných dobrot, barvení kraslic a zavěšování mašlí (pentlí).

Náměty na činnost:

Jak slavili Velikonoce naše (pra)babičky a (pra)dědečkové?

Na Velikonoce se připravovali již celý týden před Velikonoci. Naši předci dodržovali různé tradice a zvyky, které my už nyní moc nedodržujeme. Každý den v týdnu před Velikonocemi měli lidé pojmenovaný a dodržovali nějaký zvyk, který se k tomuto dni vztahoval.

Modré pondělí – začínal se jarní úklid ve všech domovech.

Šedivé úterý – musely se vymést pavučiny ze všech koutů v domech.

Škaredá středa – lidé se nesměli na sebe mračit (škaredit), aby se potom na sebe nemračili každou další středu po celý rok.

Zelený čtvrtek – lidé jedli jídlo, které mělo zelenou barvu, například špenát nebo zelí a jidáše pomazané medem. Lidé věřili, že pak budou zdraví celý rok.

V tento den umlkají zvony (aby se rozezněly až na Bílou sobotu). Říká se, že odlétají do Říma. Jejich zvuk v této době nahrazovaly řehtačky.

- *Zazpívej si písničku Travička zelená*

Travička zelená, to je moje potěšení,

(jdeme v kruhu)

travička zelená, to je moje peřina.

(na konci verše zastavíme)

Když si smyslím, na ni sednu,
(dáme ruce v bok, naznačíme podřepy)
když si smyslím, na ni lehnu,
(ruce spojíme dlaněmi k sobě, položíme na ně tvář)
travička zelená, to je moje peřina.
(zatočíme se jednotlivě na místě)

Velký pátek – ráno si lidé chodili omývat nohy rosou, aby byli celý rok chráněni před nemocemi. Věřili, že se tento den otevírají poklady ukryté v zemi. Tento den se nesmělo nic dělat se zemí (orat, kopat, sázet...) a lidé nesměli nic půjčovat druhým, aby ta věc pak nebyla očarovaná.

Bílá sobota – chlapi si pletli z proutí pomlázky, bílila se stavení.

- Kluci, nezapomeňte si k pomlázce nachystat i pěknou koledu. A vy děvčata se ji naučte taky, ať můžete koledníkům napovědět ☺

Koledníček

Já jsem malý koledníček, tetičko,
Přišel jsem si pro červené vajíčko.
Pro vajíčko červené,
pro koláček bílý.
Jak Vám je ten koledníček milý?

Zajíčkova koleda

Hody, hody, doprovody, já jsem malý zajíček,
utíkal jsem podle vody, nesl košík vajíček.
Potkala mě koroptvička, chtěla jedno červené,
že mi dá lán jetelíčka a já řekl: „Ne, ne, ne!“
Na dvorečku za potokem, mám já strýce králíčka,
tomu nosím každým rokem malovaná vajíčka.
Hody, hody, doprovody, já jsem malý zajíček,
dojdu-li tam bez nehody, dám mu košík vajíček.

Pomlázka

Upletl jsem pomlázku, je hezčí než z obrázku,
Všechny holky, které znám, navštívím a vymrskám.
Než mi dají vajíčko, vyplatím je maličko.

Boží hod velikonoční – tento den se pekli beránci, zdobila se vajíčka, dělaly se pokrmy z vajec, chystal se sváteční stůl na Velikonoční pondělí.

- *Pokud ještě nemáte hotová všechna vajíčka, právě dnes je ten správný den na dodělání. A co třeba zkusit nějakou novou metodu? Barvit tradičně v přírodninách – např. vařit vajíčka omotaná provázkem v cibulovém listí nebo malovat voskem.*

Velikonoční pondělí – je skoro stejné jako v dnešní době, chlapi chodili koledovat s pomlázkou a děvčata dávají za „vyšupání“ chlapečům koledu – vejce. Věřilo se, že když chlapec dívku vyšlehá pomlázkou, bude dívka zdravá po celý rok.

- *Samozřejmě, za normálních okolností, je program na pondělí jasný. Kluci jdou na koledu, děvčata vítají koledníky. Letos je situace jiná. Tak co třeba dětem alespoň vajíčka a dobroty poschovávat? Nebo společně vymyslete vlastní koledu! A odpoledne pak můžete zasadit pomlázku a pozorovat, jak roste. Ale než půjde do země, nechte ji pár dní ve vodě, aby pustila kořínky.*

I když dnes již mnohé tradiční zvyky nedodržujeme, můžeme se jimi nechat inspirovat a doma si něco s dětmi vyzkoušet.

- K jaru patří zvířátka. Když budeš mít chuť, můžeš si s nimi zacvičit v pokojíčku, na zahrádce nebo třeba na procházce.

Cvičení motivovaná zvířátka

- Čáp – chůze, ruce klapají před tělem
  - Had – plazení po břiše
  - Kačenka – chůze ve dřepu
  - Kočka – lezeme po kolenou
  - Koník – cval stranou, ruce v bok
  - Medvěd – chůze, ruce nahoru
  - Opice – chůze, prsty u nohou pokrčeny
  - Pes – lezeme po čtyřech, ale kolena ve vzduchu
  - Rak – lezeme pozpátku zády k zemi
  - Slon – chůze, ruce představují sloní chobot
  - Vrabec – poskoky snožmo, ruce na ramenou
  - Žába – skoky jako žába, výskok ze dřepu, ruce nad hlavou
-
- Poslechni si jarní pohádku **O zatoulaném beránkovi**. (práce s vyslechnutým příběhem)
    1. Jmenuj členy zvířecí rodiny oveček. (ovce, beran, jehňátko) Zkus i jiná zvířátka.
    2. Kdo beránkovi pomohl najít cestu domů k mamince?
    3. Stalo se Ti někdy to, co beránkovi?
    4. Jak by ses zachoval, kdyby ses ztratil? Koho bys požádal o pomoc?
    5. Zkus pohádku znovu převyprávět.

Pracovní listy (připraveny k vyzvednutí v MŠ)

- velikonoční vajíčko – vymaluj vajíčko podle své fantazie
- grafomotorika – jednotažka (Obtáhni zajíčka několikrát jedním tahem.)
- cestičkový labyrint (Ukaž slepičce cestu ke kuřátku.)
- posloupnost – cesta vlaštovky ke sluníčku
- vajíčko (Ozdob si vajíčko podle zadání, celý obrázek pak můžeš vymalovat.)
- matematické představy - Dokresli tolik vajíček, aby byl v každém košíku počet šest.
- omalovánka – kraslice
- prostorové vidění (Dokresli druhou polovinu hlavy ovečky.)
- Vybarvování vajíček, dle instrukcí.
- Morana: vybarvi, rozstříhej a slep
- zrakové vnímání - Najdi kuřátka v obrázku a vybarvi je.
- obrázkové sudoku
- sluchová a zraková paměť - dle instrukcí na pracovním listu
- grafomotorika – ovečka
- Výroba stojánku na kraslici: viz. přiložená šablona